GŁOS POMORSKI

Nr. 178 — Rok 2. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 25 mk.**

Prenumerata miejscowa: W ekspedycji mies. **380** mk., kwart. **1140** mk. Przedpłata na poczcie miesięcznie **418** mk., kwartalnie **1254** mk. — W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów lub zwrotu prenumeraty.

— — — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się — — —

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem. Redaktor Naczelny przyjmuje od godz. 11-tej do 12-tej w południe.

Rachunek bieżący: Bank Związku Sp. Zarobk. i Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk i Grudziądz. P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe: **Gdańsk nr. 2980.**
Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddzia w Poznaniu nr. 201193.
Miejsce płatności i wykonania: Grudziądz.

Ogłoszenia: Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 25 mk., w dziale reklamowym na stronie 3-łamowej przed tekstem 170, wśród tekstu 200, za tekstem 150, dla zagranicy z wyjątkiem W. M. Gdańska i Niemiec 200% nadwyżki w markach polskich lub ich wartości walutowej. Dla W. M. Gdańska: wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łam. 2 mk niem., w dziale reklamowym na stronie i 3-łam. przed tekstem 12 mk. niem., wśród tekstu 15 mk. niem., za tekstem 10 mk. niem., dla Niemiec 50% nadwyżki. Za tłomaczenie 20%. — **Administracja nie przejmuje** odpowiedzialności za termin umieszczenia ogłoszenia. Rachunki są płatne w 8 dniach; po upływie tego terminu dolicza się 5% ponad skonto bankowe.

Redakcja i Administracja: Groblowa 27/29. | **GRUDZIĄDZ,** wtorek, dnia 1-go sierpnia 1922 | Telefon Nr. **50** i **51.**

Profesor Nowak wyznaczony na premjera.

W uzupełnieniu naszych depesz z numeru niedzielnego zamieszczamy poniżej sprawozdanie szczegółowe z posiedzenia Komisji Głównej:

Sobotnie posiedzenie Komisji Głwón ejrozpoczęło się o godz. 11 min. 15.

P. Marszałek: Komisja Główna została zwołana na wniosek większości klubów. Pierwszy podpisany na wniosku jes: p. Ratai. Udzielam mu głosu.

P. Ratai: (P. S. L.) Zgłaszam wniosek następujący: „Ponieważ misja utworzenia gabinetu przez posła Korfantego nie doprowadziła do rezultatu, Komisja Główna reasumuje swoją uchwałę, desygnująca posła Korfantego na Prezydenta Ministrów i zwraca się do p. Naczelnika Państwa o podjęcie inicjatywy utworzenia gabinetu".

P. Marjan Seyda (Zw. L. N.): W imieniu Związku Ludowo-Narodowego, Narodowego Zjednoczenia Ludowego, Narodowo-Chrześc. Klubu Robotniczego, Narodowo-Chrześcijańskiego Stronnictwa Ludowego i Grupy Niezależnych Robotników Narodowych składam następujące oświadczenie:

„Trwamy zasadniczo na stanowisku, że p. Naczelnik Państwa miał konstytucyjny obowiązek podpisać listę gabinetu posła Wojciecha Korfantego, desygnowanego na premjera przez Komisję Główną. Byliśmy i jesteśmy tego przekonania, że Sejm nie może legalizować uchylania się p. Naczelnika Państwa do spełnienia konstytucyjnego obowiązku, że Sejm nie może naginać się do niekonstytucyjnego czynu p. Naczelnika Państwa. Na stronnictwa, które odrzuciły wniosek o wyrażenie nieufności p. Naczelnikowi Państwa a które teraz domagają się reasumpcji uchwały o desygnowaniu posła Korfantego na premjera, spada odpowiedzialność za niepraworządne działania p. Naczelnika Państwa, które sobą pokrywają. W tych warunkach reasumpcji uchwały musimy się przeciwstawić".

Z. Fędorowicz w imieniu Klubu Pracy Konstytucyjnej składa oświadczenie, w którem wykrętami „wysoce polityczno- dyplomatycznemi" motywuje wycofanie się konerwatystów krakowskich z większości stronnictw narodowych i domaga się w końcu orzeczenia Komisji Głównej, że wobec zgłoszonego przez Naczelnika Państwa sprzeciwu Kandydatury Wojciecha Korfantego nadal nie podtrzymuje".

P. Matakiewicz oświadcza: (Klub Katolicko-Ludowy) jest zdania, że przedstawiciele wszystkich ugrupowań Sejmu winni ponownie na dzisiejszem posiedzeniu Komisji Głównej oświadczyć się, czy popierają nadal posła Wojciecha Korfantego, a dopiero wtedy gdyby kandydatura ta nie miała obecnie większości, mogłaby Komisja Główna przystąpić do desygnowania nowego kandydata na Prezydenta Ministrów.

P. Rosset: W mieniu stronnictwa Mieszczańskiego oświadczam, że głosować będziemy przeciw wnioskowi o reasumpcję uchwały.

Przystąpiono do głosowania.

Za wnioskiem p. Rataja oświadczyły się kluby: P. S. L. (90 głosów), P. P. S. (34 głosów), N. P. R. (21 gł), Wyzwolenie (24 gł.) K. P. K. (16 gł.) grupa p. Stapińskiego (10), Rady Ludowe (5 gł.) grupa p. Śliwińskiego (5 łgosów). Zjednoczenie Niemieckie (7 gł.) i Zjednoczenie Żydowskie (10 gł.) Razem 222 głosów.

Przeciw wnioskowi oświadczyły sie kluby: Zw. L. N. (81 głosów), N. Z. L. (45 głosów). Chrześc. Nar. Str. Rob. (26 gł.) Chrz. Nar. Stron. Lud. (26 gł.) Zjedn. Mieszczaskie (II). Kl. Kat. Lud (7 gł.) i Niezależna Grupa Robotnicza (6). Razem 202 głosy.

P. Marszałek oświadcza, że o wyniku głosowania niezwłocznie powiadomi p. Naczelnika Państwa.

P. Ratai prosi, aby p. Marszałek zawiadomił posłów, że ewentualnie zwoła Komisję Główną jeszcze dzisiaj. (Głosy: o godz. 6-ej).

Na tem obrady zakończono o godz. 11 min. 50.

Zawiadomienie p. Naczelnika Państwa.

Po posiedzeniu Komisji Głównej p. Marszałek Sejmu przesłał p. Naczelnikowi Zańsiwa pismo, w którem zawiadamia o powziętej przez Komisję Główną na wniosek posła Rataja uchwale.

Posiedzenie popołudniowe.

Drugie z kolei posiedzenie Komisji Głównej rozpoczęło się o godz. 7.20 ; trwało zaledwie parę minut.

P. Marszałek oznamił, że otrzymał tylko co od p. naczelnika Państwo pismo następujące:

„W odpowiedzi na pismo p. Marszałka z dnia 29-go lipca br., zawiadamiając mnie o dzisieszej uchwale Komisji Głównej, która uznając iż misja utworzenia gabinetu przez p. Korfantego nie doprowadziła do rezultatu, zwraca się do mnie o podjęcie inicjatywy w sprawie tworzenia nowego Rządu, zawiadamiam P. Marszałka, że ze swej strony przedstawiam p. prof. dr. Juljana Ignacego Nowaka, Rektora Wszechnicy Jagiellońskiej, jako kandydata, na Prezydenta Ministrów.

P. Marjan Seyda: W konsekwencji deklaracji, złożonej dziś rano, oświadczam, iż Zw. L. N. ze względów zasadniczych i konstytucyjnych jest przeciwny tej kandydaturze.

Podobną deklarację złożył w imieniu klubu Ch. D. p. Czerniewski.

P. Rosset w imieniu Ziednoczenia Mieszczańskiego oświadcza, iż uzależnia swój stosunek do nowego premjera od jego programu.

P. Matakiewicz (Kat. Lud.) składa taką samą deklarację.

Przystąpiono do głoswania.

Za kandydaturą dr. Nowaka oświadczyło się 240 głosów.

Przciw oświadczyło się 184 głosów.

P. Marszałek: O rezultacie tym natychmiast zawiadomię p. Naczelnika Państwa.

Pismo p. Marszałka do p. Naczelnika Państwa.

Zaraz po posiedzeniu Komisji Głównej p. Marszałek Sejmu przesłała p. Naczelnikowi Państwa pismo następujące:

„Do Pana Naczelnika Państwa.

„Na pismo p. Naczelnika Państwa z dnia 29-go lipca br. w sprawie kandydatury p. dr. Juljana Ignacego Nowaka na stanowisko Prezydenta Ministrów mam zaszczyt donieść, iż Komisja Główna Sejmu Ustawodawczego, na posiedzeniu w dniu dzisiejszym, większością 240 głosów przeciw 181 reprezentowanych głosów, wypowiedziała się za powyższą kandydaturą. Marszałek Sejmu, Trąmpczyński."

Pismo p. Naczelnika Państwa do p. Nowaka.

Po otrzymaniu pisma p. Marszałka Semu p. Naczelnik Państwa przesłał p. Nowakowi pismo następujące:

„Do pana Juljana Ignacego Nowaka. Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego

„Poruczam Panu misję utworzenia nowego gabinetu Ministrów. Naczelnik Państwa — J. Piłsudski."

Narady premjera z klubami.

Warszawa, 31 lipca. (Telefonem od naszego sprawozdawcy sejmowego) Dzień wczorajszy przeszedł na konferenciach międzyklubowych o premjera Nowaka z klubami. Przed południem p. Nowak złożył wizytę p. Śliwińskiemu i konferował z poszczególnymi ministrami — P. Narutowicz miał oświadczyć, że narazie zatrzyma tekę spraw zagranicznych, później zamierza jednak ją oddać.

Konferencja z delegatami klubów sejmowych trwała od godz. 10 rano do 3 po poł. Witos domagał się bezwzględnego zastosowania reformy rolnej i usunięcia fatalnych skutków przesilenia (do którego w głównej mierze sam się przyczynił): p. Matakiewicz (Klub Katol. Lud.) uzależniał stanowisko klubu wobec nowego gabinetu od składu rządu oraz od jego programu; p. de Rosset otrzymał od pan Nowaka oświdaczenie zadowalające, co do postulatów tego stronnictwa. Rozmowa z delegatami Klubu Pracy Konstytucyjnej miała charakter tylko informacyjny.

Poseł **Czerniewski** (Chrześc. Nar. Klub Robotn.) podczas konferencji z p. Nowakiem zaznaczył, że osobiście nic niema przeciwko p. Nowakowi, którego zresztą jego klub proponował na stnaowisko ministra oświaty w rządze p. Korfantego. Z zasadniczych jednak względów zajmie klub w Sejmie stanowisko opozycyjne. Skład i program rządu uzależnia zaostrzenie lub złagodzenie tej opozycji.

Poseł **Marjan Seyda** (Zw. Lud Nar.) oświadczył, że ze względów zasadniczych klub zajmie stanowisko opozycyjne oraz podkreślił, że narodowa opinia publiczna ma przedewszystkiem 3 postulaty: 1) aby ster polityki zagranicznej spoczywał w ręku człowieka, dającego gwarancję, że będzie panował nad sytuacją i prowadził politykę pokojową, nie ulegając próbom wpływania na politykę z zakulis; 2) aby wybory przeprowadzone były czyste w pełnem słowa znaczeniu ; 3) żeby ze skarbu nie płynęły kanałami podziemnymi pieniądze partyjne.— Co do ministra sprawiedliw. domagał się p. Seyda, aby posiadał dość energji przeciwstawienia się próbom rozbicia państwa i aby był zupełnie bezstronnym.

Przedstawiciel Narodowej Partji Pracy (Klub niezależn. robotn.) oświadczył również, że ze względów zasadniczych zajmie stanowisko opozycyjne.

W rozmowie z przedstawicielami prasy oświadczył p. Nowak, że większość dotychczasowych ministrów pozostanie na stanowiskach. W poniedziałek lista będzie gotowa, we wtorek wygłosi p. Nowak expose rządowe. Rząd będzie rządem konieczności państwowych, mającym za zadanie przeprowadzenie prędkich wyborów i utrzymania ładu i porządku. Rząd starać się będzie o to, ażeby nie zaszło nic takiego, coby mogło przyczynić się do przesunięcia ustalonego terminu wyborów.

Z oświadczenia p. Nowaka przemawia pełen humoru optymizm.

Przypuszczalny skład gabinetu.

Warszawa, (Tel. od naszego sprawozd.) Lista, którą premjer przedłoży dziś w południe p. Naczelnikowi Państwa do zatwierdzenia, przedstawiać się będzie prawdopodobnie jak następuje:

Premjer i tymczasowo oświata: Nowak, sprawy wewnętrzne Kamieński, sprawy zagraniczne Narutowicz, skarb Jastrzębski, handel i przemysł: kierownik Strassburger, rolnictwo: kierownik Raczyński, sprawy wojskowe Sośnkowski, sprawiedliwość Makowski, zdrowia Chodźko, roboty publiczne: kierownik Rybicki, kolei: Marynowski, pracy Darowski, poczt: wakat aż do czasu objęcia przez p. Stesłowicza.

W sprawie grożącej katastrofą w przemyśle na G. Śląsku.

Poseł Sosiński i kol. z Narodowo Chrześcjańskiego Klubu Robotniczego wnieśli do Sejmu następujący wniosek nagły:

Zapotrzebowanie na węgiel górnośląski jest wielkie. Kopalnie nie mogą zadość uczynić z powodu braku wagonów i parowozów. Bywają wypadki, że kopalnie nie otrzymują ani jednego wagonu na przeznaczony dzień. Z powodu braku wagonów są kopalnie zmuszone wydobyty węgiel sypać na chałdy. Na niektórych kopalniach leży już bardzo wiele węgla na chałdach, tak że zmuszone są świętować. Jeżeli w najbliższych dniach nie nastąpi zmiana na lepsze, jeżeli Rząd nie postara się o nastarczenie należytej ilości wagonów dla kopalni na Górnym Śląsku, z konieczności nastąpi dalsze przymusowe świętowanie we wszystkich kopalniach co wyrządzi nieobliczalne szkody nie tylko górnikom, ale całemu przemysłowi w Polsce i doprowadzi do katastrofy.

Naładowane wagony z węglem stoją przez kilka dni na dworcach pogranicznych. Tory kolejowe od Szczakowy do Oświęcimi zaochane są węglami przeznaczonemi dla Austrji i Węgier, czekają na dalsze wyekspedjowanie. Cóż kiedy na dworcu w Oświęcimie ma być trzech urzędników celnych. Ci trzej urzędnicy ekspedjują na dzień zaledwie pięćdziesiąt wagonow i nie są w stanie pracy podołać. Nie lepiej się dzieje na pograniczu polsko-niemieckiem. Jeżeli wagony stoją kilka dni zanim zostaną wyekspedjowane, nie można się dziwić, że brak wagonów daje się coraz więcej odczuwać.

Wobec tego Wysoki Sejm nchwalić raczy:
Sejm wzywa rząd, o niezwłoczne wydanie rozporządzenia

1. aby Ministerstwo Koleji Żelaznych wszystkie wagony stojące do dyspozycji i odpowiednią ilość parowozów skierowało do kopalń na Górnym Śląsku.
2. aby Rząd przyspieszył budowę nowych wagonów i parowozów, a jeżeli to niemożliwe, zakupił wagony w innych krajach.
3. aby Ministerstwo Skarbu na dworcach celnych przeznaczyło odpowiednią ilość urzędników celnych, aby ekspedycja była czynna również w nocy.

— ** **Proces na tle teatru pomorskiego.** Dzisiaj toczyła się przed tutejszą izbą karną w Grudziądzu rozprawa przeciw pan dyrek. Poszwińskiemu o rzekomą obrazę p. inspektora przemysłu i handlu Józefa Modrzejewskiego. Rozprawa trwała od godz. 10-tej do pół 12-tej,

Po półgodzinnej naradzie sąd postanowił zażądać z Min. Przem. i Handlu wyjaśnienia, czy pan insp. Modrzejewski, biorąc udział w Kom. do zbadania stanu Teatru Pomorskiego, działał w charakterze urzędowym i czy działalność ta w chodziła w zakres jego kompetenc i.

Sprawa została wobec tego odroczona aż do dejścia odpowiedzi.

Manifestacja narodowa Chrz. Nar. Str. Pr.

II.

Leży przedemną — ciągnął referent, p. dyr. Poszwiński dalej — oryginał rezolucji, w której lud roboczy górniczy i hutniczy górnośląski daje wyraz swoim uczuciom, a którą wysłano z Huty Laury i Siemianowic do naczelnika Państwa i Korfantego. (Rezolucję, wyrażającą w mocnych słowach żądania Górnoślązaków, słuchacze przyjmują burzę oklasków) Oklaski te wykazują, że i panowie przejęci jesteście tem świętem oburzeniem, które odezwało się w całym kraju z powodu stanowiska, jaki naczelnik Państwa zajął wobec gabinetu Korfantego; — Od Pucka aż do Karpat odzew idzie zgodny: Powinien podpisać albo ustąpić. (Ogólne oklaski i brawa.)

Widząc upór naczelnika Państwa i kategoryczną odmowę podpisania listy gabinetu Korfantego, posłowie stronnictw narodowych w Sejmie wnieśli do Sejmu wniosek o wotum nieufności dla naczelnika Państwa. (Brawa i oklaski).

Z opisów przebiegu tego posiedzenia Sejmu wiecie państwo, jaki fakt ten wywołał kolosalne wzburzenie na lewicy. Dnia tego będąc w Warszawie, mogłem stwierdzić, jak wielkie panowało w gmachu sejmowym podniecenie, ale niemniej przygnębienie lewicy, która w cichości ducha przyznawać musiała, że postępowanie naczelnika Państwa jest niezgodne z prawem. Broni go ona bowiem nie dlatego, jakoby postępowanie jego było słusznem, ale dlatego, że jest on jej potrzebny jako sztandar wyborczy.

W dzisiejszej chwili wybory rozgrywać się będą pod hasłem: czy społeczeństwo będzie za Piłsudskim czy przeciw niemu, czy za prawem czy przeciw! Mam wrażenie, że nasza dzielnica w każdym razie, a i cała prawie Polska wypowie się za praworządnością i przeciw Piłsudskiemu. (Ogólne oklaski).

Praworządność, poszanowanie praw, bezwzględny demokratyzm, obowiązujący zarówno wszystkich obywateli jak i naczelnika Państwa, oto hasła, które narodowe stronnictwa wysuwać winny jako sztandar wyborczy. Czy do Sejmu czy do Senatu wybierać musimy ludzi, bezwzględnych demokratów, którzy niezłomną zajmą podstawę wobec wszelkich zakusów, które chciałyby, pochodząc czy to z prawicy, czy z lewicy, naginać prawa, jak to uczynił obecnie Józef Piłsudski.

Kończąc przemówienie, chciałbym raz jeszcze zaznaczyć: Tylko tacy ludzie na najwyższych urzędach, których zasadą będzie: Konstytucja i prawa obywatelskie, szczery demokratyzm i wypełnianie obowiązków. Idzie przez naród nasz pęd odrodzenia, idzie zew mocny z Pomorza Poznańskiego, Śląska, Królestwa, Kresów Wschodnich: Ratujcie praworządność Polski, stańcie na straży — i mieć można nadzieję, że intrygi przywódców lewicy z pola na panewce.

(Ze względu na nawał nagromadzonego przez niedzielę ważnego materjału dokończenie sprawozdania z zebrania grudziądzkiego zamieścimy następnie. — Red.)

*

Podobne manifestacje odbyły się w niedzielę wczorajszą w Brodnicy i Chełmnie. Sprawozdanie zamieścimy w numerze jutrzejszym.

Narodowa Partja Pracy.

Otrzymujemy następującą odezwę nowopowstałej partji, wyłonionej w związku z przesileniem z Nar. Partji Robotniczej. (Powrócimy do sprawy jutro).

„My niżej podpisani w porozumieniu z szerszemi kołami ludzi pracy i narodowych robotników na podstawie uchwał szeregu zebrań w Warszawie, na Śląsku, na Pomorzu, w Poznaniu, w Krakowie i we Lwowie, w których braliśmy udział lub od których otrzymaliśmy przychylna aprobate, uważamy za konieczne wobec ogółu robotników i wszystkich ludzi pracy w całym naszem kraju zaznaczyć co następuje:

Robotnik nasz żyje zupełnie w innych warunkach, jak robotnicy w innych krajach z więcej ustalonym bytem państwowym i nie może dojść żadną miarą do polepszenia swego położenia jak przez umocnienie narodowej naszej niepodległości, przez stworzenie w jaknajkrótszym czasie podstawowych warunków narodowej pomyślności, przez podjęcie normalnej prcay wytwórczej.

Dażąc do tego, nie może robotnik polski posługiwać się wobec własnego społeczeństwa metodą gwałtu, terroru, napaści osobistych i zaburzeń jakie są stosowane przez organizacje wywrotowe, ale musi okazać swój patrjotyzm w uwzględnieniu położenia innych warstw społecznych w kraju i owego głównego interesu narodowego i państwowego.

Uważamy, że jest niesprawiedliwem i dla kraju zgubnem okrzykiwanie inteligencji narodu, jego sfer najinteligentniejszych jako reakcji i podsuwanie mniej uświadomionym nienawiści do tych sfer, do których należą także nasi bracia i synowie nasi i wielu światłych włościan i robotników, gdyż takie pomiatanie przewodników Narodu z wiedzy, pracy i zasługi prowadzi do rządów ulicy, do zbolszewiczenia naszej Ojczyzny, do wydarcia robotnikom i wogóle ludziom pracy wszelkiego wpływu na Jej losy.

Dlatego nie możemy sie zgodzić na komendę międzynarodowych duchowo nam wrogich żywiołów nad patrjotycznymi zastępami robotników naszych i to nie ze względów rasowych, nie ze względów osobistych lub jakichkolwiek partyjnych ale w żywotnym interesie sprzęgnięcia warstwy robotniczej z inteligencją zawodową w wielka formację nowożytnego, postępowego, dla wszystkich obywateli sprawiedliwego a narodowego Państwa polskiego.

Łaczymy więc najszlachetniejszych braci naszych robotników i wogóle ludzi pracy jako **Narodowa Partie** Pracy, która winna być podstawą dla przyszłej równowagi politycznej, potęgi i wielkości Państwa polskiego.

Podpisy: Posłowie na Sejm Ust. Rzeczypltej Polskiej: 1) Michał Wichliński; 2) Jakób Nurek; 3) Józef Zagórski; 4) Aloizy Świniarski; 5) Tadeusz Weber; 6) Ignacy Załęski, oraz druhowie: Bronisław Ossoliński, Wincenty Skarzyński, Stefan Dzierżanowski, Wacław Musiałek, inż, Jan Bielawski, Ks. b. Łukaszewicz, Zygmunt Korwin Kamiński, A. Gaiduszewski, St. Lipski, Stanisław Madziara, H. Tomaszewski, Wacław Jurczyk Ignacy Czaplicki, Edward Kłokocki, Z. Miniewska, J. Wiśniewski, J. Obremski, J. Gołębiowska, Ks. Łaszcz, Henryk Przybytko, Antoni Żarski, Michał Zachelski, Br. Maruszewski, Stan. Skowera, Leonard Jabrzemski, Antoni Obłakowski, Kazimierz Kłokocki.

FELIKS JEUTHE.

Przyczyny rozłamu N. P. R.

III.

Już sławny, największy uczony chiński Konfucjusz, żyjący 500 lat przed Chrystusem, rozprawiał w swem dziele Tahio (wielka umiejętność) o tem, „co czynić powinniśmy, ażeby oświecić nasz rozum i urządzić nasze obyczaje, o sposobie nauczania i prowadzenia drugich i o usiłowaniu każdego, ażeby dojść do najwyższego dobra. Mówił on, „że poznawszy cel nasz, powinniśmy bezustannie dążyć ku niemu Konieczną jest rzeczą oddać się rozmyślaniu, rozumować o wszystkiem i starać się o wyobrażenia jasne tego wszystkiego. Wtedy możemy rozważać różnicę we wszystkiem, co nam się przedstawia, będziemy mogli wydawać bez przesądu sąd trafny, ważyć wszystko i starannie rozbierać."

I dzisiaj mamy bardzo wiele uczonych, polityków i władców, zdających sobie sprawę z tego, że źle się dzieje na świecie, którzy tak samo pragną uszczęśliwienia czy to warstw społecznych, narodów czy całej ludzkości, i tak samo podawaja najrozmaitsze zasady i sposoby, zmierzające do naprawy obecnych stosunków.

Mimo szczerego dażenia, mimo najsilniejszego wytężenia, dola ludzkości, a szczególnie szerokich warstw pracujących się nie polepsza ba, przeciwnie bardzo często się pogarsza. Niesumienność, demoralizacja, niesprawiedliwość, sprzeniewierzenie, korupcja, wyzysk, groźby, przekleństwa nędza, otóż zjawiska codziennego życia. Im bardziej ludzkość stara się osięgnać wyższy szczebel cywilizacji czy to za pomocą wynalazków, formy produkcji, czy formy rządu, wyżej przytoczone nieprzyjemności coraz bardziej się potęgują.

Dzisiaj wrzeszczy się na całe gardło: demokratyzm, socjalizm, komunizm, sowiety, monarchja itp. Każda strona usiłuje udowodnić, że jej zamiary wyłącznie usuną zło i jej zasady i sposoby stworzą już raj na ziemi. Przecież używano już wszystkich form rządu, mianowicie: patrjarchalnej, teokratycznej, monarchicznej, despotycznej, arystokratycznej, oligarchicznej, tyranji, monarchji konstytucyjnej i rzeczypospolitej. (Dwie ostatnie formy przodują wśród kulturalnych narodów). Nawet ze strony zwolenników „klasowych" zapatrywań upragniony socjalizm był zaprowadzony tysiące lat przed nami m. i. w starem Peru.

Jak bajka brzmi, że w państwie tem ustrój państwowy był znakomicie zorganizowany, że istniało ośm stopni urzędów, a nad temi ster prowadził rząd, zwany: wysoka rada Inki. Ziemia należała państwu, a co rok odbywał się podział roli. Uprawa roli podlegała zarządzeniom państwowym pod nadzorem urzędników. Dla każdego dziecka przydzielano z osobna ziemię. Zawarcie małżeństw dozwolonem było li tylko za poprzedniem zezwoleniem urzędnika państwowego, i to w przepisanym wieku. I to idealne socjalistyczno-komunistyczne państwo istniało tylko 250 lat i — — runęło, niepozostawiając żadnych śladów po sobie.

Mówiono bardzo dużo o równości i wolności obywatelskiej, lecz każdy je sobie inaczej wykładał. Jedni mówia, że arystokracja i inteligencja ma prawo wolności uprzywilejowanej, drudzy zaś, że mają je także mieszczaństwo i małorolni, inni zaś, że wszyscy razem a w najnowszych czasach, że tylko klasa pracująca (dyktatura proletarjacka).

Tak liczna forma rządów i prawodawstw w ustawach narodów spowodowała filozofów, prawników itp. że wydawać zaczęli umiejętność powszechną prawodawstwa w której wskazywali dla wszystkich narodów jedną i tą samą zasadę, za pomocą której możnaby uszczęśliwić ludzkość. Xenofon i Platon dali za zasadę jedność, Anaxagoras chaos, Diagor ateizm, Arystyp rozkosz, Machiavel przewrotność, Rochefoucauld miłość własna, Pufendorf daje za podstawe prawodawstwa społeczeństwo, Montesquien ducha spraw z doświadczenia despotyzmu i demokratyzmu, Voltaire przewrotność szyderczą, Rousseau interes własny Kant dwa rozumy teoretyczny i praktyczny, Fichte dał ja i nieja, Hegel **Boga zamienionego w świat materjalny**. W XVII. w. wpadł we Francji Kartezjusz w racjonalizm i dał system spekulacyjny, czyli idealny. (Patrz: Dr. Kraiński, Środki i przeszkody do poprawy i uszczęśliwienia ludzkości). „Wedle Karterjusza jest duszą wolną, bo sama się sadzi; a w jej wolności jest możność błędu. Przypuszcza on potrójne idee: wrodzone, nabywane i przez nas robione Ciepło żywotne i ruch nie pochodza od duszy, lecz od duchów zwierzęcych; a dusza kieruje duchami zwierzęcemi". Pomieszał on myśl z wiadomością. Swym racjonalizmem dał początek do niemieckiego panteizmu Kanta, Fichtego, Schellinga i Hegla; bo zaczał od rozumu ludzkiego, z którego wyprowadził istnienie. Jest to system antychrześcijański, gdyż zamiast zaczynać od istnienia Boga i przejść do istnienia człowieka, a dopiero potem do rozumu, który bez poprzedniego istnienia być nie może, to on zaczyna od rozumu, jak gdyby rozum przed istnieniem wprzód istniał."

„Hegel dopuścił się błędu najobszerniejszego i najpoczwarniejszego, jaki tylko umysł ludzki mógł wymyślić. Podług Hegla wszystko wychodzi z zasady i do niej powraca. Tą zasadą jest i d e a, a idea jest Bóg. Hegel uważa religję tylko za środek przemijający, za pomocą którego sam nawet Bóg stanie się filozofją, która myśli jak Bóg".

Panteizm niemiecki wpłynął na prawodawstwo, politykę, życie społeczne i ekonomję społeczną. Pod tym wpływem stał i Karol Marx, twórca „naukowego socjalizmu". Socjalista Max Adler, znany teoretyk, usiłuje udowadniać, że teorja Marxa opiera się na filozofji Kanta, a formułowania Marxa identyfikuje się z dialektyką Hegla (Max Adler, — Kausalität und Theologie im Streite um die Wissenschaft. Marx-Studien, — tom I., Wiedeń 1904).

Filozofja panteizmu niemieckiego (Kant, Hegel, Schelling) jest sprzeczna z filozofją katolicką i Kościół katolicki wyklucza z łona jego wszystkich tego rodzajów filozofów.

Gdy filozof Schelling, także zwolennik panteizmu niemieckiego, się postarzał, sam odrzucił swoja filozofję tożsamości, bo spostrzegł grubą niedorzeczność. „Uznawszy on, że Bóg a świat, to wszystko jedno; **że** jego myśl o Bogu, a sam Bóg, to wszytko jedno; stąd wniósł, że człowiek a Bóg, to wszystko jedno; bo gdy człowiek ma myśl o Bogu, to ma Boga w sobie, więc sam jest Bogiem Ale podobnie i wtenczas, gdy człowiek ma myśl o ośle, to w nim jest osieł, a zatem on jest osłem! **Taka uwaga kazała mu całą jego filozofję odrzucić, nad którą pracował około lat 60"**. (Dr. Kraiński, tosamo dzieło).

Później wymyślił Schelling inną filozofję, **w której** uznał trzy światy tegoczesne: jeden Starego **Testamentu**, drugi Nowego, a trzeci Najnowszego, **który się z** nim zaczął i miał trwać aż do końca **świata, uważał** on więc niejako siebie za nowego i ostatniego „zbawcę ludzkości".

Lecz prędka śmierć nie dozwoliła mu zbawić ludzkości

Z takich źródeł czerpał nauki i doświadczenia twórca naukowego socjalizmu Karol Marx, który wydał „wiekopomny" manifest komunistyczny, służący jako dogmat socjalistom, komunistom i im pokrewnym kierunkom (C. d. n.)

Z TEATRU.

„Mąż 2-ch żon".

Nikt się o sens nie pyta. Dla nikogo świat nie istnieje poza z kinomatograficzną szybkością zmieniającymi się sytuacjami na scenie — sytuacjami, z których jedna jest zabawniejszą od drugiej, a druga od trzeciej itd. wytważając perpetuum mobile śmiechu aż do łez.

Jakaś obok mnie siedząca dama przejąwszy się łamańcami scenicznemi męża 2 żon, dostała kilkakrotnie śmiesznych spazmów, a raczej spazmatycznego śmiechu, ale prawie nikt z publiczności tego nie zauważył. Głośne „oiei" [illegible] zagłuszał jeszcze głośniejszy śmiech publiczności patrzącej „jak sroka w kość" na scenę.

A na scenie p. Wł. Heleński ze skromną miną niewiniątka, wziąwszy na siebie skórę Gastona Bousin'a, nie wylazł z niej do ostatniej chwili gry pewnej, artystycznej [illegible] tempie farsy bez przeszarżowania. To też niewinna mina i słowa męża [illegible] splatane w sytuacje „bez wyjścia" aż do ostatnich scen, wywołały zainteresowanie wśród rozbawionych widzów. Liczne oklaski stały się zasłużoną nagroda dla p. Heleńskiego.

Partnerki jego panie Szewczyńska, Gołębiowska i Hartmanowa w roli 2 żon wraz z p. Drozdowską w roli córki [illegible] ór Ewy we wszystkich jej kameleonowych postaciach. Emancypacja popiepszona poezją, dobra kuchnia również z pieprzem, ale w tym wypadku św. Trójcy, naiwność z pieprzykiem sprytu niewieściego oto całość kobiecości krotochwili Kratza, kobiecości ujętej w należyty styl przez odtwórczynie.

P. Zbyszkowski z roli leterata Wik. Hugo Pompon nie wypadł z swej roli mimo tak dalece zabawnych sytuacji, że rozśmieszał nimi nawet swoich kolegów scenicznych. Jego poza i mimika poety z pod ciemnej gwiazdy rywalizowały z grą p. Heleńskiego w dziele rozweselenia publiczności aż do „zerwania boków".

Paryscy goście z Gwadelupy zcharakteryzowani przez pp. Lenka i Gołębiowskiego z powodu swego egzotyzmu musieli szarżować, lecz szarża ta nie wypadła banalnie, przeciwnie przyczyniła się do wywoływania salw śmiechu

Niewdzięczna rola „obleazłego" amanta przypadła w udziale p. Łozińskiemu Wyszedł z niej obronną ręką, umiejętnie pogłębiając komizm swych kolegów.

W rolach epizodycznych p. Przerowska, jak zwykle, była bardzo dobrą pyskata kucharką, a p. Szemberżanka zdobyła się nawet na głos nieco donioślejszy niż zwykle.

Całość jest taką, że szczerze zachęcam wszystkich szukających rozrywki w teatrze, by skorzystali z dzisiejszego ostatniego przedstawienia „Męża 2 żon". A zachęcam tem bardziej, ponieważ wystawa sceniczna na oko robi b. miłe wrażenie, a i reżyserja jest przy tempie błyskawicznym, bez zarzutu. —ip.

Posiedzenie Rady miejskiej.

Ławy Rady miejskiej świeciły w sobotę jak wogóle często w ostatnim czasie pustkami. Przewodniczący posiedzenia p. radca Jakubowski ubolewał przy zagajeniu nad tą obojętnością ojców miasta.

W czasie obrad wilką część zebranych ogarniało takie desinteressement, że nie trudno ich było nie posądzać o troskę dla miasta.

Blisko godzinę trzeba było czekać, nim się fenomenalna 22-ka zebrała.

Na wniosek Magistratu uchwalono wyasygnować 800 tysięcy mkp. na remont w zakładzie dla niemowląt przy Rządowej, 1 miljon 200 tysięcy na remont dachu na Ratuszu I. Na wykonanie 5 odcieków na tutejszej grobli i usunięcie kamieni z rowu Hermanna uchwalono 610 tysięcy mkp.

Ceny za prąd elektryczny podwyższono na 225, za siłę na 185 mk. Przyjęto również poprawkę p. Samolińskiego, według której się upoważnia Komisję do automatycznego podwyższen. ceny za prąd i siłę w stosunku do podrożenia węgla. Po każdorazowym podwyższeniu Rada miejska zatwierdza nowo ustalone ceny i zażąda wyjaśnień.

Następnie uchwalono nową taksę przejazdu tramwajem: na linji A dla dorosłych 50 mk., linja B 40 mk., dzieci, inwalidzi, wojsko (do st. żoln.) na obydwóch linjach 30 mk., zeszyty 400 mk., karty miesięczne osobiste 4 000 mk., nieosobiste 5 000 mk., wóz nocny 200 mk., bagaż 50 mk.

Radny dyr. Poszwiński stawia nagły wniosek, aby poszczególnym redakcjom miejscowym dać po jednym imiennym bilecie tramwajowym. Nagłość wniosku uchwalono i większością głosów rozstrzygnięto po myśli wnioskodawcy. Zgodzono się również bez wszelkiej dyskusji na udzielenie bezpłatnych biletów dla księży odwiedzających chorych. Radny dyr. Poszwiński referuje w sprawie upaństwowienia gimnazjum matematyczno-przyrodniczego. Miasto oddaje gmach z inwentarzem na własność państwa. Przyjęto bez dyskusji do wiadomości.

W sprawie Teatru Pomorskiego referuje radny dyr. Samoliński. Referent zaznacza, iż sprawa ta już kilka razy była omawiana w Radzie. Obecnie wysunął się następujący projekt: Dotychczas istniał projekt połączenia teatru grudziądzkiego z toruńskim, tymczasem Toruń swój teatr umiastowił, więc kwestja złączenia obu teatrów upadła.

Rząd przyrzekł 2-miljonową subwencję miesięczną, 10 miljonów na remont itd. razem 39 miljonów na przyszły sezon teatralny.

Spółka akcyjna teatru swą pracę ukończyła i bądź co bądź pod względem kulturalnym dosyć uczyniła, bo pomimo podrożenia gaż, wielkich wydatków i małej frekwencji a przy tylko 10-miljonowej subwencji zdołała utrzymać tę placówkę na zachodnich rubieżach najbardziej wysuniętą.

Kalkulacja wydatków na przyszłość przedstawia się następująco: koszta zespołu aktorskiego wynosić będą 1 miljon 865 tysięcy miesięcznie, dochodzą inne wydatki techniczne, razem przeszło 3 miljony mkp. miesięcznie. Dwa miljony daje rząd, więc pozostaje do pokrycia przeszło miljon; jest zadaniem naszego patrjotyzmie usposobionego odłamu społeczeństwa, aby uczęszczając jak najliczniej na przedstawienia, przyczynić się tem samem do unarodowienia kresów naszych.

Rada miejska zatwierdza uchwałę Magistratu pod warunkiem, że rząd da piśmienne przyrzeczenie w sprawie udzielania comiesięcznej subwencji.

Do Komisji teatralnej wybrano pp. prez. Włodka, dr. Sulkowskiego, dyr. Poszwińskiego, Antkowskiego, Spornego. dyr Samolińskiego i Kitowskiego.

Na tem zakończono obrady jawne, przystępując do posiedzenia poufnego. pal.

Ostatni dzień wyścigów konnych w Grudziądzu.

(Wyniki z dnia 30. 7. 1922).

I. Bieg podoficerski z płotami. 3 nagrody honorowe ofiarowane przez firmę Herzfeld i Victorius — Grudziądz. Dla podoficerów C. S. K. Dyst. ca 2400 mtr.

I. — Kalina — jeździec wchm. Twardowski.
II. — Krwawa — jeździec wchm. Kazimierczak.
III. — Gawot — jeździec wchm. Kunkel.
IV. — Kunegunda — jeździec wchm. Biegański.

Wygrywa lekko Kalina dwoma długościami, za nią Krwa wa blje o 2 długości Gawota; za niemi Kunegunda. — Prócz tego biegały Edward, Gwara i Ereb.

Tot.: koń wygrywający: 500:3 300, m. pl. 500:650:600:600.

II. Bieg pomorski płaski. Nagroda 40 000 mk. ofiarowana przez Pomorską Izbę Rolniczą i nagroda honorowa dla jeźdźca zwycięzcy ofiarowana przez Spółkę Akc. „Strug" — Grudziądz. Dla 3-letnich i starszych koni półkrwi, ur. na Pomorzu wzgl. b. Prusach Zachodnich. Dystans ca 1 600 mtr.

I. — Janina — jeździec rtm. Cierpicki Zygmunt, 4 p. ul.
II. — Kraków — jeździec ppor. Wolski Józef, 16 p. ul.

Janina prowadzi od startu i wygrywa lekko o 2 długości, za nią Kraków i Herod. Tot.: koń wygrywający: 500:1 750, m. pl. 500:1 000.

III. Maiden wyścig z płotami „Pocieszenia". Nagroda 15 000 mk. Dla koni, które nigdy nie wygrały, w 1922 r. żadnej nagrody w biegach z przeszkodamy lub płotami. Dyst. ca 2 600 mtr. Konie zamianowane przez Towarzystwo.

I — Efront — jeździec ppor. Choroszewski Kazimierz, 4 p. ułanów.

II — Gawron — jeździec por. Hejnich Stanisław, 3 p. szw. Fornal, Julek i Gawron wyłamują się na pierwszym skręcie. Efront odchodzi lekko na kilkadziesiąt długości i wygrywa, za nim Gawron. Tot.: koń wygrywający: 500:3 250, m. pl. 500:1 400:850.

Bieg płaski. Dla ułanów C. S. K. Dyst. ca 800 mtr. Nagroda 25 tysięcy marek oraz 5 nagród honorowych.

I — uan Szczepański, II — ułan Hrecuniak, III — ułan Dyga, IV — ułan Rożnowski, V — ułan Filek i VI — ułan Pawełek. s

IV. Steeple-Chasse „Pocieszenia". Nagroda honorowa ofiarowana dla jeźdźca zwycięzcy przez firmę A. Kowalski — Grudziądz i nagroda 15000 mk. Dla koni które w r. 1922 nie wygrały pierwszej nagrody. Dyst. ca 3 200 mtr. Konie zamianowane przez Towarzystwo.

I — Inocent — jeździec — rtm. Mokrzycki Bronisław, 8 pułk ułanów.
II — Kartacz — jeździec por. Korczak Marjan, 10 p. ul.
III — Grunwald — pchr. Karski Kazimierz, 16 p. ul.

Data i Barbara wyłamały się na stosie drzewa. Od startu prowadzi Inocent i wygrywa lekko, za nim Kartacz o jedną długość przed Grunwaldem. Oprócz nich biegała jeszcze Guma. Tot.: koń wygrywający: 500:1150, m. pl. 500:950:900.

V. Steeple-Chasse „Miasta Grudziądza". Nagroda honorowa dla jeźdźca zwycięzcy wartości 35 000 mk. i nagroda 40000 mk. ofiarowane przez Miasto Grudziądz. Dla wszystkich koni. Dyst. ca 4 000 mtr.

I — Effendi — jeździec rtm. Cierpicki Zygmunt, 4 p. ul.
II — Huragan — jeździec rtm. Grudzień Józef, 2 p. szwol.
III — Hercegowina — jeździec por. Słatyński Emil, 27 p. ułanów.

Biegały razem: Huragan, Effendi, Emigrantka, Hercegowina i Hortensja. Hortensja na drugim skręcie pada i rozłącza się z jeźdźcem. Effendi wygrywa lekko o 2 długości, za nim Huragan i Hercegowina. Tot.: koń wygr.: 500:1 350, m. pl.:500:650:750.

VI Point to point. Nagroda 15 000 mk. Dyst. ca 6 00 mtr.
I — Garbacz — jeździec — ppor. Wolski Józef, 16 p. ul.
II — Kusy — jeździec por. Płotnicki Witold, 5 d. a. k.
III — Fornal — jeździec ppor. Nieszkowski 16 p. ul.

Od startu prowadzi Garbacz i wygrywa lekko; za nim o parę długości Kusy, za nim Fornal. Dorota na trybunowym skoku rozłącza się z jeźdźcem. Na skutek upadku jeździec pchor. Karski Kazimierz z 16 p. ul. ponosi lekkie obrażenie głowy. Tot.: koń wygr.: 500:600, m. pl. 500:650:800.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Wtorek: Piotra w okowach. Wschód słońca 4.20, zachód 7.57. Wschód księżyca 2.2?, zachód 11.50.

MUZEUM zamknięte do 1 sierpnia br.

BIBLJOTEKA I CZYTELNIA T. C. L. zamknięta do 1 sierpnia br.

—** **TEATR POMORSKI.** W poniedziałek, dnia 31 bm. przedostatnie przedstawienie w tym sezonie „Mąż 2-ch żon", czyli przyjazd egzotycznego wujaszka z Gwadelupy.

Radzimy tedy korzystać z okazji i zobaczyć sobie tego „Męża 2-ch żon", który dziś po raz ostatni przejdzie przez deski naszego teatru.

We wtorek — ostatnie pożegnalne przedstawienie.

„Kobieta, która zabiła"
Treść sztuki bardzo zawiła
Mąż, żona i On — szarlatan,
[illegible] ...stan.
Kula, browning, śmierci tchnienie,
— — — — — — — —
A w teatrze przepełnienie,

z którego dochód przeznaczony dla artystów. Sztuka rozgłośnej, światowej sławy, pełna tragicznych wstrząsających scen, trzymająca w napięciu nerwy widzów. Pod wytrawnym reżyserskim kierunkiem pp. Helleńskiego i Petrzyckiego bierze udział w tem przedstawieniu cały zespół, a po przedstawieniu duchowa uczta kabaretowa w lokalach „Wielkopolanki", których łaskawie użyczył p. Kowalczyk. R. C.

—** **MILJONÓWKA.** W sobotniem ciągnieniu miljonówki padła wygrana na numer **1 811 095.**

—** **PRYWATNA AKADEMJA HANDLOWA w Grudziądzu** rozpocznie dnia 5 sierpnia r. b. wykłady prawa spornego i wekslowego przez naczelnika Sądu Powiatowego p. **Filipowskiego** oraz wykłady prawa podatku przez radców skarbu pp. **Dobrotowicza i Rozborskiego** z tutejszej Izby Skarbowej. Prócz tego wykład o bilansach kupieckich przez Dyrekto ra powyższej Akademji.

—** **KRADZIEŻ MILJONOWA. (Włamywacze przy robocie).** W nocy z soboty na niedzielę, włamali się złodzieje do sklepu Ryszarda Heina przy Rynku i rozbili kasę ogniotrwałą. Lecz jakież musiało być ich zdziwienie, gdy nic w niej nie zastali. Wobec tego zabrali się do wyprzątania sklepu. W ciągu niewielu chwil umieli zabrać ze sobą towaru ogólnej wartości 2 miljonów marek. Dalsze szczegóły wykaże energiczni wdrożone śledztwo.

Poszkodowana firma wyznaczyła temu, który wskaże sprawców i przyczyni się do zwrotu towarów 20 proc. od wartości skradzionego towaru.

Z Pomorza.

—** **TORUŃ.** (Międzynarodowe zawody w piłkę nożną) odbędą się w Toruniu w środę 2 sierpnia o godzinie 6-tej wieczorem pomiędzy tamtejszą drużyną Sokoła a klubem sportowym Vasas z Budapesztu, pierwszorzędną węgierską drużyną footbalową zajmującą obecnie według rozgrywek o mistrzostwo Węgier wśród piętnastu pierwszoklasowych tamtejszych klubów siódme miejsce co dowodzi jasno o powadze tej drużyny.

Młoda stosunkowo drużyna Sokoła toruńskiego, która uzyskała w przeciągu jednego roku przynależność do klasy A. Polskiego Związku Piłki Nożnej, mierzyła już kilkakrotnie swe siły z drużynami krajowemi i wychodziła z nich każdorazowo z prawdziwie zaszczytnym wynikiem. Między innemi zwyciężyła również na Vereinem für Leibesübungen (obecnym mistrzem Gdańska w piłce nożnej) w stosunku 4:0 a nad Sportvereinem Ostmark z Gdańska w stosunku 7:3. Drużyna Sokoła wytęża wszelkie siły w przygotowaniu się do zawodów by rozgrywka ta zakończyła się bądź co bądź honorowym wynikiem. Zawodów tych oczekuje się w kołach sportowych z wielkiem naprężeniem, tem więcej iż będzie to pierwszy występ drużyny węgierskiej na Pomorzu.

—** **TORUŃ.** (2 ludzi ofiarą wybuchu szrapnelu.) W ubiegły piątek pewien robotnik wróciwszy pijany od pracy co domu w obecności swej żony i dzieci zaczął rozbierać szrapnel który zatrzymał sobie jako pamiątkę po wojnie światowej. Lecz zniecierpliwiony, gdy nie udało mu się ściągnąć pierścienia miedzianego z szrapnelu, rzucił tego do ognia, by gorączką roszerzyć pierścień i zdjąć go wtenczas z łuski żelaznej. Nagle nastąpił okropny wybuch, który wysadził drzwi i wszystkie szyby a piekielną siłą miotane odłamki żelazne i kule ołowiane ugodziły żonę znajdującą się w ciąży tak nieszczęśliwie, że rozerwały jej całe biodra i inne części ciała. Sam sprawca został kilkoma kulami ugodzony w ręce i w nogi lecz nie tak ciężko pokaleczony.

Ofiary przewieziono do szpitala.

W domu pozostało na opiece obcych ludzi 1 niedorosłe dziecko.

—** **WĄBRZEŻNO.** (Pomnik Adama Mickiewicza w Wąbrzeźnie.) Prof. Giecewicza, autor projektu pomnika Adama Mickiewicza w Wąbrzeźnie, przybył do naszego miasta i przywiózł z sobą dwa szkice odlanego w gipsie projektu pomnika.

—** **TCZEW.** (W sprawie niewiasty znalezionej nad torem kolejowym) przy bloku szpegawskim a wypadłej lub wyrzuconej z pociągu tranzytowego dotąd nic nie wyśledzono. Kobietę tę przywieziono w stanie bezprzytomnym do klasztorku, gdzie niebawem zmarła. Nie znaleziono też przy niej żadnych papierów ani kosztowności oprócz zeszytu „Wächterstimme aus Sion",, który zdaje się być jakiemś pismem misjonarskiem. Niewiasta czyni wrażenie jakoby była członkinią „armji zbawienia" (Heilsarmee). Na lewem ramieniu ma wytatuowane z jednej strony głoski O B a z drugiej W F nad głoskami zaś liczbę 1902. Na drugiem ramieniu zaś go łębia z listem w dziobie. W sprawie wypadku donoszą nam, że wkrótce po wyrzuceniu nieznanej kobiety pociągnięto sygnał i wyskoczył jakiś mężczyzna przed zatrzymaniem się pociągu. Poszukiwania wszelkie jednak pozostały bez skutku.

—** **TUCHOLA.** (Nowy burmistrz.) Nareszcie doczekała się Tuchola tego, czego przez blisko 3 lata osięgnąć nie mogła, że dostała nowego burmistrza p. Saganowskiego z Chojnic. P. S. jest dobrym Polakiem, dlatego też przy wyborze w Radzie miejskiej wszyscy 3 Niemcy od wyboru na p. S. się wstrzymali.

Pomimo tego, iż słyszy się jeszcze dość często na ulicy pomiędzy naszemi Polaczkami, a najwięcej panienkami język niemiecki, to co do interesów Tuchola się polszczy, bo Żydzi i Niemcy się wynoszą, a Polacy się sprowadzają. W ostatnim czasie przeszedł jeden najstarszy interes w Rynku, założony w 18 stuleciu, t. zw. kuźnia, hakaty pomimo wszelkich zabiegów ze strony Niemców i zniemczałych Polaków w ręce polskie na własność p. Włd. Gierszewskiego, obywatela pow. tucholskiego, który jest dobrym Polakiem, należy do Towarzystw polskich i nie szczędzi datków tam gdzie potrzeba. Prowadzi dobry towar i jest dla każdego równie uprzejmym. Dlatego można takiego kupca polecać, bo jest poparcia godzien.

—** **CZERSK.** (Kradzież.) W piątek w południe aresztowani zostali synowie piekarzy Wieckiego, Roman i Ibanera, Franciszek, podejrzani o kradzież ro... należącego do p. Nabożnego. Osadzono ich w tutejszem ...zienia śledczem.

Sprawy społeczno-gospodarcze.

PRZEMYSŁ.

— **Odkrycie pokładów węgla pod Włocławkiem.** Z Włocławka donoszą, że przy wierceniu studni natrafiono na niezwykle bogate pokłady węgla. Utworzyło się natychmiast konsorcjum, mające na celu eksploatacje skarbów ziemnych.

Zagranica.

△ **Radium w Anglii.** „Pall Mall Gazette" donosi, iż w Cornwalji odkryto znaczne pokłady rudy radium.

△ **Niemiecka flota handlowa.** Ze sprawozdania londyńskiego Lloydu wynika, że niemiecka flota handlowa już w roku ubiegłym prawie potroiła swój tonaż. Mianowicie tonaż statków handlowych niemieckich wynosił w sierpniu 1920 r. 653 000 ton. obecnie zaś przekracza 1 783 000 ton.

△ **Międzynarodowa konferencja trustów i przedsiębiorstw naftowych** odbędzie się we wrześniu w Hadze.

Rozmaitości.

+ **Ile kosztuje rocznie piękność?** Moja twarz kosztuje mnie majątek — powiedzieć może niejedna dama, jeżeli obliczy ile wydaje rocznie na pielęgnację swej powierzchowności. Wiadomo przecież, jakie ceny płaci się za wszelkie kosmetyki oraz za porady i zabiegi w salonach piękności. Jeżeli obliczyć rachunki fryzjerów, masaż twarzy, puder, kremy, perfumy, wodę kolońską itp., to z pewnością wydatki te będą się równały całemu budżetowi toaletowemu. Jeżeli zaś któraś z pań jeszcze farbuje sobie włosy, wstawia sztuczne zęby, usuwa przy pomocy elektrycznego masażu i innych podobnych środków zmarszczki, to wyda na to z pewnością więcej, aniżeli na suknie i na kapelusze. Malowanie brwi, karminowanie ust, manicure itp. setki innych drobnych zabiegów, to są rzeczy ogromnie kosztowne. W jednem z londyńskich pism ukazał się felieton p. t. „Roczny bilans piękności", wykazujący że piękność, używająca wszelkich dobrodziejstw kosmetyki musi wydawać na poprawienie i utrzymanie swej urody około 500 funtów szterlingów rocznie (około 13 i pół miljona marek). Prawdopodobnie jednak w pewnych wypadkach wydatki na uświetnienie piękności są pewną lokatą kapitału, doskonale się procentującą.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Za redakcję: Izydor Środzki

Urzędowe obwieszczenia władz miejskich.

Za niniejszy dział odpowiada według prawa prasow. nadsekretarz miejski Damazy Raszkowski w Grudziądzu.

Magistrat m. Grudziądza

otwiera z dniem 1-go września 1922 roku

szkołę gospodarczo-przemysłową dla dziewcząt.

Nauka obejmować będzie przedmioty ściśle zawodowe: gotowanie i pieczenie ciast, pranie, prasowanie, krój i szycie bielizny i sukien, haft i modniarstwo, — a także język polski, rachunki, buchalterję, hygienę towaroznawstwo i inne.

Przy szkole znajduje się internat dla zamiejscowych panienek.

Bliższe wiadomości w kancelarji tejże szkoły, Grudziądz — ul. Trynkowa nr. 10 — od 15 sierpnia br.

Grudziądz, dnia 28 lipca 1922 r. [2472

MAGISTRAT.

Z powodu reparacji sieci wodociągowej nie będzie wody w ulicach Radzyńskiej i Strzeleckiej w dniu dzisiejszym od godziny 5 popoludn. do 2 w nocy.

Miejskie Tramwaje

2479 **Elektrownia i wodociągi.**

OGŁOSZENIE.

Od chwili odczytania liczników w końcu lipca względnie na początku sierpnia r. b. taryfa za prąd elektryczny wynosić będzie

za prąd dla światła mk. 225.—

„ „ „ siły „ 185.— (2481

Miejskie tramwaje, elektrownia i wodociągi.

OGŁOSZENIE.

Od dnia **1 sierpnia 1922 r.** ceny za bilety tramwajowe podwyższa się według uchwały Rady Miejskiej z dnia 29 lipca r. b. jak następuje:

Linja Dworzec — ul. Lipowa	mk.	50,—
„ Plac23 Stycznia — ul. Chełm.	„	40,—
Inwalidzi wojsko do rangi st. żołn., Dzieci od lat 4—14 na obydwóch linjach bez przesiadki	„	30,—
Karty osobiste	„	4000,—
„ nieosobiste	„	5000,—
Dzieci poniżej lat 4 pod opieką dorosłych bezpłatnie, Za każde dalsze dziecko	„	30,—
Bagaż ręczny od jednej sztuki jako też psy	„	30,—
Zeszyty na 10 jazd	„	400,—

Wozy nocne kursują od i do pociągów według rozkładu jazdy umieszczonego w każdym wozie tramwajowym i miejscach publicznych. Przejazd nocnym wozem kosztuje dla dorosłych mk. 200,— dzieci do lat 14 jako też za każdą sztukę bagażu mk. 60,— Zeszyty jako też karty osobiste i nieosobiste, rownież wszelkie wykazy ulgowe nie mają ważności do przejazdu nocnym wozem.

Miejskie tramwaje elektrownia i wodociągi.

Rezerwoary żelazne

o pojemności od **30.000 do 100.000 kg. potrzebne zaraz.**

Zgłoszenia: pod Zbiornik 12184 „PAR“ biuro ogłoszeń, Poznań, ulica Fr. Ratajczaka nr. 8. [2453

Samochód

8/24 m. k. fabrykat „Mercedes“ otwarty, na 6 osób, w najlepszym stanie, nowe opony, natychmiast 2474 na korzystnych warunkach

do sprzedania.

Oferty pod „Mercedes“ do Tow. Akc. REKLAMA POLSKA, Bydgoszcz, ulica Gdańska 164.

Podróżujący

biegły w języku polskim i niemieckim może się natychmiast zgłosić. 2487

Lemański i Szubarga

HURT OBUWIA

Grudziądz, Szewska nr. 23.

KINO-ORZEŁ-Varieté

Poniedziałek ostatni dzień walk zapaśniczych o nagrody

Wielkie rozdzielanie nagród.

O pierwszą i drugą nagrodę walczą:

Anglio — Westergaard-Schmidt

Szampion świata, murzyn — Szampion światowy.

O trzecią nagrodę walczą:

Leskenowitsch-Orlando — Stalling

Szampion Rygi, Szampion z Hamburga

O czwartą nagrodę wałeczną:

Loewe — Saurer

Szampion Górnego Śląska — Szampion Bawarji

I. nagroda	II. nagroda	III. nagroda	IV. nagroda
200.000 mk.	150.000 mk.	125.000 mk.	100.000 mk.

Kino Apollo-Variete.

Od wtorku II serja: **Władczyni dżungli.**

Dom narożny w bardzo ożywionej ulicy

w większem mieście Pomorza, 3 piece piekarskie, elektr. maszyna do robienia ciasta, duży obrót. Do tego domu należy się jeszcze interes drzewny, węglowy i materjałów budowlanych z powodu śmierci

do sprzedania. 2483

Of. pod nr.1383 do b. ogł. C B.„Express“ Bydgoszcz.

Klub sportowy „Pogoń“

Zebranie konstytucyjne

odbędzie się w środę dnia 2 sierpnia o godz. 8-ej w lok. Ogrodzie Pałacowym (ul. Strzelecka) Wszystkich miłośników sportu uprasza się o przybycie

2834 Tymcz. Zarząd.

MIODU

PSZCZELNEGO

kupujemy każdą ilość i prosimy o złożenie ofert (2484

Marchlewski & Zawacki

Pomorska Hurtownia Kolonialna

Grudziądz, ul. Józefa Wybickiego 29.

Telefon 104 i 404 r. zał. 1879. adr. telgr. „Maza“.

Biuro Sprzedaży Artykułów Ropnych

2476] **„Benzopetrol“**

Warszawa, Nowogrodzka 34. Tel. 204-97.

Adres telegraf. **„Benzopetrol“**

Benzyna, olej gazowy, oleje maszynowe beczkowe ze składu oraz cysternowo poleca natychmiastową dostawę. Skład i Zbiorniki: **Warszawa-Praga, Szeroka 16 Oddział w Pińsku Nadbrzeżna, Bocznica** „Benzopetrol“.

Kupimy natychmiast

kocioł parowy

100—150 qm. powierzchni ogrzewalnej minimum napięcie 12 atmosfer. — Oferty: [2475

Tow. Akc. Wielkop. Papiernia, Bydgoszcz Gdańska 19.

Dla mej bratanki ciemno blondynki, 24 lat, miłego charakteru, posiadającej wyprawę i nieruchom. poszukuje dla braku znajomości panów

męża

Panowie w starszym wieku lub wdowcy inteligentni na wybitnych stanowiskach najchętniej fabrykanci lub posiedziciele ziemscy zechcą złożyć oferty pod „Nr. 10.000“ Tow Akc. Reklama Polska, Bydgoszcz Gdańska 164. [2473

Dyskrecja zapewniona.

Najuporczywszy [2234A

ból głowy i migrenę

usuwają proszki z kogutkiem

„MIGREONO NERWOSIN“

Sprzedają wszystkie apteki i drogerje. HURT. Umbreit & Co, Poznań

Każdą ilość 2461

drzewa opałowego

sosnowego, dębowego, i olchowego, budulec deski, kopalniaki i drągi telegraficzne

po cenach konkurencyjnych Wagonowo do sprzedania.

B. Krajniewski,

Hurtownia drzewa Grudziądz.

Import. Eksport.

Tel. 753. Adres tel. Drewniak.

Z powodu nader korzystnego wczesnego zakupu

jest od środy począwszy w nowootworzonym

BAZARZE

przy ulicy Józefa Wybickiego nr. 24

Róg Rybiego Rynku

na sprzedaż wielka ilość taniej

męskiej, damskiej i dziecinnej konfekcji oraz obuwia

„ZIARNO“

Towarzystwo Rolniczo-Handlowe T. z o. p.

Wąbrzeźno Pomorze.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie ziemiopłody w każdej ilości jak:

żyto, pszenicę, owies, jęczmień, mieszankę, ziemniaki, oleiste zboże, strączkowe

i wszelkie inne zboże siewne.

sztuczne nawozy, paszę, nasiona traw, koniczyn

i uprasza o łaskawe oferty.

Telegram „Ziarno“, Wąbrzeźno Pomorze

Telefon 11. [2478

Celem założenia

fabryki margaryny

na Pomorzu poszukuje się jeszcze kapitału w wysokości

20 miljonów marek

wzgl. założenia Sp. z ogr. por. Zgłoszenia do Głosu Pomorskiego pod Nr. **2804.**

Starą, zużytą

bieliznę

i szmaty do czyszczenia kupuje w każdej ilości

Drukarnia Pomorska

Grudziądz, Groblowa 27/29.

KUPUJĘ

każdą ilość jaj

i płacę najwyższe ceny dzienne. Większe ilości sam odbieram. (2842

FR. JARZYŃSKI

ul. Mickiewicza 6, II podwórze.

Prywatna Akademja Handlowa

biuro w Grudziądzu, przy ul. Szewskiej 6.

Dnia 5 sierpnia r. b. rozpoczną się wykłady Prawa spornego

„ wekslowego

„ podatkowego i bilansach kupieckich.

Zgłoszenia przyjmuje się w biurze

DYREKCJA

2471] **B. Dereziński.**

Poszukujemy dla naszego biura budowlanego i składnicy w **Chełmnie** (2604

dzielnego młodszego człowieka (kupca)

Zgłoszenia pisemne z podaniem pretensji przesłać do

Danziger Siemensgesellschaft

mit beschränkter Haftung

Biuro instalacyjno-budowlane Grudziądz.

Sprzedaże

Sprzedam moją

posiadłość

5 morgową

przy Grudziądzu, ziemia dobra, masywne budynki i ogród owocowy za 4 miljony mk. 2838

Nowawieś 54.

Młocarnię 4 konną i wialnię

sprzeda **J. Ziółkowski** Gruta. 2832

Skład

rzeźnicki

wraz z maszynami, nadający się także i na inne przedsiębiorstwa, do wynajęcia. Informacji udzieli **Popielski,** Dworcowa nr. 37. [2839

Różne

Celem strojenia fortepianów (lepszych instrumentów). przybywa

W. BIENERT

w przyszłych dniach do Grudziądza. Zgł. uprasza się składać w skł. **muzykalji** przy ulicy Sienkiewicza nr. 8. [2477

Robotnica

Marja Ruczewska

oddaliła się z zajęcia u szwajcara Ruczewskiego bez żadnych powodów. Ostrzegam przed przyjęciem jej do pracy, gdyż zarządziłem przymusowe sprowadzenie 2835

Okonin, dnia 31. 7. 22.

Thimm.

Zabłąkana WILCZYCA

do odebrania za zwrotem kosztów do 1 8. 22 r. **Gołuński,** Małomłyńska nr. 7. 2829

Poszukuję natychmiast 2843

uczennicy

znającej język polski i niemiecki. **Helena Roeder,** skład papieru Józ. Wybickiego nr. 21.

Balkonowy pokój

z dwoma łóżkami zaraz do wynajęcia Groblowa 18. 1 prawo 2837

Poszukuję posady

najchętniej stałej jako pomocnik lub leśniczy w lasach prywatnych. Liczę lat 25, obeznany jestem w wszelkich pracach leśnych. Posiadam dobre świadectwa z mej praktyki. Zgł. do Głosu Pomorsk. pod nr. 2827 a.

Szyba

do okna wyst.

2,12 × 1,47 mtr. ewtl z ramą na sprzed. (2461

Jurkowski, Radzyn (Pom.)

Kilka wagonów suchych

desek

olszowych 3/4" i 4/4" na sprzedaż [2469

Paweł Kohn, Wąbrzeźno

Mieszkanie!

Meble na 2 pokoje, kuchnia za 630,000 na sprzedaż. Mieszkanie przy ul. Chełmińskiej odnowione zaraz do objęcia. Oferty do Głosu Pomorsk. pod nr. 2806.

Pieczątki

Wł. Kulerski

Grudziądz

Pańska 19

Mieszkania

Pokoju

umeblowanego

poszukuje inżyn. wojskowy na trzy miesiące w pobliżu koszar ks. Świętopełka. Oferty pod nr. 2828 do Głosu Pom.

Pokój

umeblowany 2833

z całem utrzymaniem do wynajęcia. Kościuszki nr. 5, II piętro lewo.

Dobrze umebl.

pokój

zaraz do wynajęcia. Ul. Kościuszki 19, part. pr. 2827